

"פנינו בסכנה" החינוך בראיית התנועה האסלאמית בישראל

דינה במורח התיכון, קובץ מחקרים לכבוד מיכאל וינטר בעריכת עמי איילון ודויד י. וסרשטיין,
ז: משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה והחוג להיסטוריה של המזרח התיכון ואפריקה,

מרדכי קידר

עם אחד מראשי התנועה האסלאמית בארץ פגישה בביתו. כשהגעתי לא היה האיש בבית, ובנו יקש שאמתין מספר דקות ב"מִקְתָּה" (ספריית הבית) עד שאביו ישוב. לאחר כעשר דקות הגיע זיפר שהוא התעכב מפני שהשתתף בטקס חנוכה גן ילדים של התנועה האסלאמית, המחנך את אם ונהוגה בו הפרדה בין בנים ובנות. לאחר שתיאר זאת הפטיר: "זה הג'יהאד שלנו". תוספת זו, גפתח חשוב להבנת המשימה שאותה שואפת התנועה למלא, ושאותה יתאר המאמר.

צעים שמשקיעה חברה בהנחלת ערכיה לאלה מתוכה שעדיין אינם שותפים להם. הגדרה זו, יבים: א. ערכי החברה - לדוגמה: סוציאליזם, דמוקרטיה, תורה ומצוות, שוויון, אהבת המולדת; וגמה: בתי ספר, משכורות מורים, הסעות, הזנה; ג. אוכלוסיית היעד - לדוגמה: הדור הצעיר, ים. מאמר זה יעסוק בעיקר במרכיב הראשון, דהיינו, הצד הערכי-רעיוני של החינוך, ומעט בצד . היעד העיקרית במקרה זה היא הדור הצעיר של המוסלמים אזרחי מדינת ישראל, אך תהיה גם רת: לא נעסוק בתוצאות החינוך והשפעתו על אוכלוסיית היעד, מכיוון שהתייחסות לחינוך מן שטח לאורך זמן בכלים סוציולוגיים כגון שאלונים וסקרים, מתודות השונות מאלה שעליהן נסמך

ת המסורתיות לחברה האירופית-המערבית, למסריה ולסגנון החיים בה. החברה המערבית ת מהחברות האחרות, אשר מאמצות - מי יותר ומי פחות - את הכלים והסגנונות הנהוגים לעצמן גם מערכי המערב. החברה הערבית בישראל אינה יוצאת מכלל זה, והיא חשופה, על כל יערב ולאפנות השונות והמשתנות תדיר המצויות בו. החרות האישית שנהנים ממנה אזרחי מקנה לפרט מידה רבה של חופשיות לבחור את מקום מגוריו, לעצב את סגנון חייו, לבחור את את העיתונים והספרים שאותם הוא קורא, את אתרי האינטרנט שבהם הוא גולש ואת הסרטים מחוצה לו. אמצעי התקשורת, ובראשם תחנות הטלוויזיה הלוויניות, מביאים את תרבות המערב אל הסלון של כל משפחה, ובחלק מהבתים גם אל חדר השינה. רבים מאזרחי ישראל הערבים ולם", וחלקם גם חי בחו"ל תקופה משמעותית בלימודים ועבודה, תוך שמירה על קשר עם כל אלו מחזירים את מאפייני תרבות המערב אל המרחב הפרטי, המשפחתי והציבורי במגזר ים קרובות מדובר באימוץ מאפיינים חיצוניים מבלי שהרעיונות העומדים בבסיסם מובנים

נמצאת, אפוא, במתח בין המסורות החברתיות והדתיות ובין סגנון החיים החילוני, המערבי ת כל אותם סוכני התרבות המערבית והישראלית שצוינו. מעמד המסורת הדתית, המתבטא ד הזקן מתערער ודור ההורים ובוודאי הסבים נראה בעיני צעירים רבים כאנשים שאבד עליהם זדיין במידה רבה על פי דפוסים חמולתיים - נתפש בעיני חלק מהצעירים כסביבה ארכאית,

תופעות של התנהגות לא נורמטיבית חודרות אל המגזר הערבי ורבים מבניו מכורים לסמים זקוקים לא חוקיים.

עמד המסורת בולטות בעיקר בהופעתן ובהתנהגותן של בנות. רבות מהן אינן לובשות את הלבוש דומים לאלו של הבנות החילוניות בחברה היהודית. גם בין אלו הלובשות – על פי גישתן – ז בו מרכיבים מודרניים, וכך רואים שילוב של מכנסיים ו/או חולצה המדגישים את תווי הגוף (תוי) יחד עם כיסוי ראש. גברות מוסלמיות לומדות נהיגה ויוצאות לעבודה בסביבה מעורבת של יש בין הנאמנים למסורת הרואים אותה בעין רעה, בעיקר אם העבודה משלבת נסיעות ארוכות. זקף גם בירידה משמעותית במספר הילדים,² בעלייה בשיעור הגירושין, בירידה בשכיחות ית³ ובדרישת ארגוני נשים ערביות להחיל על המגזר המוסלמי (והנוצרי) את חוק בית הדין זכות מקבילה לבתי הדין העדתיים. חוק זה אכן התקבל בשנת 2002, למרות התנגדות רבה מצד

ז בתקנונה⁴ על כך שהבסיס לארגונה ולפעילותה הוא שהיא "תישאר (תנועה) תרבותית, ותגיש עמנו העומד מול הקשיים, ולאומתנו המפוארת, באמצעות הוראות האסלאם, מבלי לעבור על חוקים". בין יעדיה מונה התנועה את "השבת החיים האסלאמיים אשר האל בחר לעבדיו"; אם לכל האנשים כשהיא ריקה ונקיה מסיגים, קשורה לתקופה ולבעיותיה, למצב ולדרישותיו, בותי המודרני בצורתו השונות"; "השבת הקשר בין המוסלמים והאסלאם מבחינת ההבנה, ז, ופעולה למען החייאת קביעות ההלכה ככל שהדבר אפשרי, ובמיוחד אלו הקשורות למעמד זקה, הציווי על הטוב ואיסור הרע."⁵

פלגיה⁶ רואה את תופעות החילון, ההתמערבות והישראליות בחומרה רבה, ורוב פעולותיה בפרץ ולהביא את הציבור המוסלמי בארץ להכרה בייחודיותו, לגאווה במורשתו ולהיצמדות והמסורות שהיא רואה בהם חלק בלתי נפרד מהאסלאם האמיתי. התנועה אינה מפרידה בין וליטית, מבצעי סיוע הדדי בקרב המוסלמים אזרחי ישראל או ארגון משלוחי מזון וסיוע כספי כן, בראיית מנהיגי התנועה אין הבדל עקרוני בין הפנייה למבוגרים והפנייה לבני נוער, בין ת. ראייה זו נובעת מההנחה שהמעש החינוכי אינו מוגבל לגיל ויש לחנך גם את המבוגרים, שכן זות אינם יכולים להנחות את ילדיהם בדרך האסלאם. לבד מזאת, ההורים שנולדו לאחר קום זלאמי מאורגן, ולכן יש להפנות גם אליהם את הדעה (קריאה לאסלאם). ההבדל בין קבוצות ת, שכן יש מגמה למקד את העברת המסר לקהלים מוגדרים כדי להקל על העברתו ולהגביר בכך: מצא פעילויות נפרדות המיועדות לגברים, לנשים, לנערים, לנערות, לילדים ולילדות. המסר, ילות את האופי המתאים לגיל המשתתפים ולמינם.

די ביטוי במרחב הציבורי בעיקר בפעולות המיועדות למבוגרים. כל אחד מהם מקיים מידי מספר יועדות בדרך כלל למבוגרים, לדוגמה: העצרת השנתית "אלאקצא בסכנה", הנערכת מידי שנה זפלג הצפוני, ועצרת "תמיכה בירושלים ובאלאקצא" הנערכת על ידי הפלג הדרומי. רבים בקרב זין רעה את הפילוג, וסבורים שהפלגים עורכים עצרות אלו כדי להפגין זה מול זה את עצמתם

¹ טיטיקה ירד מספר הילדים הממוצע לאישה בקרב המוסלמים בארץ מ-8.6 בשנות השבעים ל-4.7 בסוף שנות השמונים, ומספר זה הילדים בקרב הבדוים בנגב גבוה ממספר זה, ומספר הילדים במשפחות בכפרים ובערים המעורבות נמוך ממנו. עיקר בצפון הארץ ובמשולשים, בעוד שבמגזר הבדוי בנגב הן נדירות.

² זה אלאסלאמיה – נט'אם קטרי" (התנועה האסלאמית – תקנון ארצי).
³ הרע" (אלאמר באלמערוף ואלנהי ען אלמנכר) מופיע בקראן בווריאציות שונות שמונה פעמים, במשמע שעל ציבור המוסלמים ת באופן שכל אחד משגיח על רעהו שיעשה את הטוב ואוסר עליו לעשות את הרע. באפגניסטן תחת שלטון הטאלבאן פעל מיניסטריון סר, כגון חובת הנשים ללבוש את הבורקע, חובת הגברים לגדל זקן והאיסור על אחזקת מכשירי טלוויזיה ורדיו.
⁴ אמית לשני פלגים, על רקע הבחירות לכנסת. חלק מההנהגה תמך בהצטרפות למערכת הפוליטית הישראלית וחלקה האחר התנגד לכך. ונקראת "פלג דרומי", והנהגת המתנגדים מרוכזת בצפון והם "הפלג הצפוני", אך חשוב להדגיש שתומכי שני הפלגים נמצאים בגליל, עה האסלאמית אצל אלי רכס, "האסלאם הפוליטי בישראל וזיקתו לתנועה האסלאמית בשטחים", **הערבים בפוליטיקה הישראלית**: שת-תל-אביב, מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, 1998, עמ' 73-82.

אלו היושבים בשורה הראשונה – הם אישי ציבור שאינם חברי התנועה האסלאמית, כגון חברי נוצריות הפועלים בארץ. ראוי לבדוק כיצד מתפלג ציבור הנוכחיים בעצרות אלו, שכן סביר ונשים - משתתפים בהם על פי נטייתם לאחד הפלגים. לעומת זאת נראה שהמשתתפים בכנסים ים על פי ההשתייכות לפלג, שכן נראה שההורים אינם רואים חשיבות בכך כשמדובר בפעילות ז, נראה שהפלג הצפוני פעיל יותר בקרב הצעירים, ומבצע "פְּנִינוּ בסכנה" שהושק בשנת 2001 ולם, לעודדה ולהגבירה. המאמר הנוכחי יתרכז במבצע הזה, אך ייזקק גם למסרים מפרסומי אחרות.

יים של התנועה חשוב להדגיש שלוש נקודות עקרוניות:

עה האסלאמית אין הבדל בין עבירות "דתיות", כהימנעות מצום ומתפילה ולבישת לבוש לא נגד סדרי החברה, כשימוש בסמים או נהיגה לא זהירה. אלה גם אלה הן ביטויים לפריקת עול לאמיות, שכן האסלאם הוא דת חובקת כל, המכוונת את התנהגות האדם הן במצוות בין האדם זן בין אדם וחברו (מְעַמְלָאת). בנוסף לכך קיים טשטוש רב לגבי הקו המבדיל בין מצוות דתיות ת הקשורות למנהגים ומסורות חברתיות (עאדאת ותקאליד).

זוא אחד, אין בראיית מנהיגי התנועה הבדל בין פעילות חברתית, ציבורית או פוליטית. לכן עם המציאות הישראלית היא אחת, בין אם היא מכוונת נגד ההשפעה השלילית של תרבות קים, בין אם היא יוצאת נגד כוונות המדינה לבוא עם הרשות הפלסטינית להסכם קבע שישאיר זליות את הר הביית/מסגד אלאקצא, ובין אם זו התמודדות עם הגופים האחרים הפועלים במגזר ה הקומוניסטי (חד"ש) והעיתונות המנוהלת על ידי נוצרים (אלצנארה ופל אלערב). כל שליליים מבחינת האסלאם, והפעילות נגד כולם היא אחת, צד אחד של המטבע האסלאמי. לכן לת את ההבחנה הממסדית-הישראלית בין פעילות "חיובית" דוגמת גמילה מסמים, "נסבלת" ניית מסגדים ו"שלילית" הנוגעת לעצרות המונים רוויות הסתה בהר הבית.

של התנועה האסלאמית בישראל, כמוה כתנועות אסלאמיות מודרניות במדינות אחרות, נובעת קבוצת אנשים החיים, פועלים ומבלים את מירב זמנם כשהם משולבים בחברה כללית, רחבה, משפחתית-חמולתית, אשר הפרטים בה אינם שותפים בדרך כלל לאנשי התנועה האסלאמית ז ובהתנהגותם. התנועה בדרך כלל אינה כוללת מקומות יישוב שלמים, ואינה מבוססת על מחמולות שלמות או אף משפחות שלמות, אם כי יש שצעיר וצעירה חברי התנועה מקימים דיו. מצב זה נובע משני גורמים עיקריים: א. העובדה שאנשי התנועה האסלאמית הם – ככלות דים, אחד או שניים במשפחה, מעין "אוונגארד" דתי-חברתי-פוליטי, שהחליטו – בדרך כלל שלישי לחייהם – "לחזור בתשובה", להתחיל להתפלל במסגד ולהשתתף בשיעורי מסורת, ם של התנועה. ב. המובילות הגיאוגרפית הנמוכה של הפרטים והמשפחות הגרעיניות ת המגורים המסורתיים, המונעת הקמת ריכוזי אוכלוסייה – כגון שכונות ורבעים – המאוכלסים א אנשי התנועה האסלאמית;⁷ כתוצאה ממצב זה נמצאים אנשי התנועה האסלאמית, בדרך כלל ותמיד ובהתמודדות קבועה עם קרובים – אחים, אחיות, הורים, דודים, בנים, בנות ושכנים – ננועה, אשר אינם מעצבים את לבושם, את התנהגותם ואת סגנון חייהם על פי השקפתה ואשר גץ הנחלת הערכים שבהם היא מאמינה. אנשי התנועה, לעיתים קרובות, "שוחים נגד הזרם" סביבתם המשפחתית והאורבנית, ולכן הם שרויים במתח ערכי מתמיד מול סביבתם המיידית,

זו לאורך השנים מקומות יישוב בעלי אופי דתי (קיבוצים, מושבים, התנחלויות ושכונות דתיות בערים) וחרדי (דוגמת בני-ברק ורבעים ופקים באשדוד ועוד) שהרכב האוכלוסייה בהם מונוליטי למדיי מבחינת אופי החברה והשמירה על הפרהסיה הדתית. דפוס אורבני רט תמיכה חברתית חשובה מאוד, ומסייעת לו לעצב את המסגרת המשפחתית ותכניה ברוח הסביבה החברתית-אורבנית שבתוכה הוא ה מצויה המשפחה הגרעינית, המתבטאת גם באופי בתי הספר ומקומות הבילוי שבמקום היישוב, הופכת את חינוך הילדים – הפורמלי שכן הוא מובנה בתוך מעטפת אורבנית דתית המספקת לילד את כל צרכיו החברתיים והתרבותיים. כתוצאה מכך, הנורמה של העדר אות יישוב חרדיים מאשר במקומות שבהם האוכלוסייה מגוונת, ותופעת "מרד נעורים" בגיל ההתבגרות הגבוה (16-20), הגם שהיא ז, שיעורה נמוך.

זות ובחמולות שבהן שיעור ההצטרפות לתנועה גדול, קל יותר לפרט להתמודד עם האתגרים שהתנועה מציבה בפני חבריה.

בון את העובדה שהתנועה האסלאמית אינה מבדילה בין האספקטים השונים, ייסקרו כאן בעיקר עילות התנועה האסלאמית, ואילו הצדדים ה"פוליטיים" יתוארו באופן חלקי.

זים הבאים של התנועה האסלאמית בישראל:

אבות ובנים) – פרסום בצורת חוברת בפורמט צבעוני מהודר בעלת 50 עמודים שהחל לצאת ביוני, לקראת הקיץ, יצא הגיליון הראשון ובנובמבר יצא השני, לרגל הרמדאן. הגיליון השלישי 20. פרסום זה מגדיר את עצמו כ"כתב עת חינוכי משפחתי אסלאמי" (**מג'לה תרבויה אַסְרִייה** מתחייב להופיע לעתים מזומנות (**מג'לה ע'יר דוריה**). יוצא לאור באום אלפחם על ידי "הוועדה בנינו בסכנה" של הפלג הצפוני.

" (בנינו בסכנה) – קובץ שירים וקובץ נאומים המופץ בזוג קלטות ובזוג תקליטורים, בהוצאת של פרוייקט 'בנינו בסכנה' של הפלג הצפוני, אום אלפחם. השירים מבוצעים ע"י שתי להקות **'אעתצאם** (הדְבָקוֹת) מכפר כנא ו**אלנור** (האור) מאום אלפחם, והנאומים הם מפי שיה' כמאל לג הצפוני.

– ירחון נשים שהחל להופיע ביולי 2001 בעריכת לילא על'יון, עורכת המדור לענייני משפחה וני, **צְנוֹת אַלְחַק וְאַלְחַרְיָה** (קול הזכות והחרות. יצוין שלמילה **חַק** יש משמעויות נוספות: אמת, זחד מכינויי האל. ניתן להניח שמי שטבע את שם העיתון היה מודע לריבוי המשמעויות הזה). ה – שבועון הפלג הצפוני, יוצא לאור באום אלפחם. עד הפילוג בשנת 1996 היה השבועון של

(– שבועון הפלג הדרומי, יוצא לאור בנצרת מאז הפילוג.

ות חנויות הספרים של התנועה פרסומים שמקורם בחו"ל ונושאים אופי אסלאמי. פרסומים אלו, ועה בארץ, מופיעים בצורת ספרים, חוברות, כרוזים, פלקטים, קלטות שמע, קלטות וידאו, ם DVD. בין אלו ראויה לציון מיוחד סידרה של מאות קלטות שמע הכוללת דרשות שנשא שיה' שהסרים האנטי-ממסדיים המושמעים בהן והרטוריקה המיוחדת שלו ראויים למחקר מיוחד.

זמחיש את המגוון הרחב של חומר ואת אמצעי העברה המודרניים העומדים לרשות המסר של םר זה ראוי לציון שקיימים גם ערוצי טלוויזיה בלווין שמטרתם חיזוק האסלאם בחברות **אַקְרָא'** (קְרָא! שהיא מילת הפתיחה של **סורת אלעלק**, אשר האמונה המוסלמית רואה בה את המשדר מאיטליה, וערוצים כלליים (כגון **אלג'זירה** הקטרי ו-MBC הסעודי המשדר מלונדון) ן קבוע.

הרקובה והמשחיתה.

זודי, שנועד להכניס לתוך מסגרת אחת את כל הרעות החולות שחדרו אל החברות המוסלמיות התמונה המוצגת, לאחר שתרבות המערב הדרדרה לשחיתות מוסרית, כלכלית ופוליטית, היא ז האסלאמיות לשחיתות כזו. תרבות המערב, אתגריה והדרכים לעמוד מולה יתוארו להלן.

ז רבים המאפיינים כיום את תרבות המערב, אשר בה הם נתפסים כחיוביים, לגיטימיים או זעזעי מניעת הריון במסגרת המשפחה לשם תכנונה, קיום יחסי מין בין בוגרים מחוץ למסגרת

שה להחליט על הפלת ולד בהריון בלתי רצוי בשם "זכות האישה על גופה." יותר ויותר נשים ים לעולם מחוץ למסגרת משפחתית מסורתית, בעידוד מערכות הרווחה התומכות באמהות חד-יקות לגיטימציה ליחסים חד-מיניים, יש מדינות המעניקות מעמד חוקי לנישואין חד-מיניים, ואף ות חד-מיניים להכרה חלקית, בעיקר על פי פסקי דין שקיבל בית המשפט הגבוה לצדק.

מצב שונה: לערכי המשפחה המסורתיים יש עדיין השפעה רבה, בשל העובדה שמרבית הציבור ישוב משפחתיות, ותופעת המעבר לעיר תוך שבירת המסגרות הללו איטית. כך מוצאים עדיין ובים, נשואי **בְּדֵל** ("חליפין" – אה ואחות מתחתנים עם אחות ואח), חשיבות הבתולים, מעמד ות על רקע חילול כבוד המשפחה. בקרב הבדואים נהוגה פוליגמיה במידה רבה. החברה הערבית ת הומוסקסואלים ולסביות בקרבה, ומקיאה מתוכה חולי איידס. מין בין בני נוער נתפס כאסור ויים לא יתגוררו יחדיו בכפר ללא נישואין, כפי שאישה לא תביא ילד לעולם שלא במסגרת ת שבשטחים אלו חלו תמורות בשנים האחרונות, עדיין רב המרחק בין המידה שבה אימצה את ערכי החברות המערביות ובין המידה שעשתה זאת החברה הערבית בישראל.⁸ עם זאת, דינה מסתמנת עלייה בהשכלת הנוער, ושיעור מסיימי 12 כיתות לימוד עולה בהתמדה. התופעה ששיעורן בקרב מסיימי תיכון גבוה כיום מזה של בנים. נורמה זו גורמת לעליית גיל הנישואין, גיל 17 כגיל המינימלי לנישואין תרם את חלקו להעלאת הגיל הממוצע שבו מקימים בני המגזר יצב בו בני נוער בגיל ההתבגרות משני המינים נמצאים שנים רבות יותר במסגרת המשפחה יא לידי מימוש את הימשכותם הטבעית לבני המין האחר, בשל ערכי המשפחה המונעים זאת באיבוד בתוליהן והוצאת שם רע לעצמן ולמשפחתן. המצב מוחרף בבית שבו אמצעי התקשורת בלווין והאינטרנט – מביאים מושגים אחרים ממקומות שונים המשופעים במסרים של מתירנות חרות האישה ושחרור הפרט מכבלי המשפחה המסורתית. המצב במגזר הערבי בעיניים אלו וובדה שדיבור במשפחה על ענייני מין והתנהגות מינית נחשב לטאבו, וחינוך מיני ממוסד בבית עיקרית, אם לא היחידה, להתמודד עם שאלותיהם של בני נוער בשטח זה – צולע למדי במגזר

זואים את המצב ומשקיעים מאמצים ניכרים בתיקונו. **צות אלהק ואלחריה** מקדיש זוג עמודים תחת הכותרת **שא'ון אַסְרִיָה** (עניינים משפחתיים), ועמוד אחד לנוער – **מְנַבֵּר אלשַׁבָּאב** (בימת וסקים בנושא זה מהיבטים שונים. גם ירחון הנשים **אשראקה** עוסק בהם בהרחבה. בגיליון 2 זה עמודים 32-38, כעשירית מעמודי התוכן) למאמר בכותרת **אלתרביה אלג'נסיה פי דוא'** **ן אלפטררה ואלשמוליה ואלואקעיה** (החינוך המיני בצל האסלאם – האסלאם הוא דת טבעית, קדמה למאמר כותבת עורכת הירחון, לילא ע'ליון:

לרדת לעומקה בדפים הללו היא סוגייה מרכזית, חשובה ומסוכנת בעת ובעונה אחת, יד הקפנו אותה במסכי השתקה והאפלה מלווים בפחד ובחשש, ואשר שמנו אותה זעלמות מלווה בבורות או העמדת פנים של בורות (ג'הל או תג'אהל). זוהי בעיית **(אלתת'קיף אלג'נסיה)** ושיטה להוראתו **(מנהג'ה אלתרבויה)** הן במישור המשפחתי והן או בחברה, דבר שגרם לבנים ובנות רבים לחפש ולתור אחרי החינוך **(ת'קאפה)**, גם וצעים הרסניים ומזיקים. דבר זה הביא את הביזיון, ההשחתה והאסונות אשר חִבְּרַתְנוּ זלאם מכיר ביצר המיני ורואה בו צורך להמשכיות החיים שכן האל אומר "הוא אשר זחת ויברא ממנה את בת זוגה למצוא מנוחה אתה,"⁹ אך האסלאם עִדֵּן את היצר ולא זיה ללא מעצורים ומגבלות. נורות אדומות מזהירות מפני המצב והאסונות החברתיים

זא זה הבדלים ניכרים בין מגזרים שונים (כגון חילונים, דתיים, חרדים) כך יש הבדלים בין חלקים שונים של המגזר הערבי: מוסלמים, או פזורה בדואית. במאמר זה לא נתייחס להבדלים אלו, למעט העובדה שהתנועה האסלאמית מכוונת את עיקר פעולתה אל מוסלמים, וערבי (נוצרים ודרוזים) על פי העניין.

נו. לכן אנחנו ללא היסוס מעלים בעיה אשר היא אחת מהבעיות החשובות והמוסכנות לדון בה ובסיבותיה מנקודת מבט אסלאמית...

זן ומובאות מהחדית', מדגישה עליון את חובת המחנך – הורה ומורה – להביא בפני המתבגר התפתחותו ותפקודיו המיניים, אלא שמידע זה חייב להיות מלווה בכללי ההתנהגות הנכונים על רים החלים על המתבגרים והמבוגרים. המסרים שעל המחנך להביא בפני המתבגרים הם שהיצר ו, והמצליח בכך זוכה לשכר ביום הדין. יש להזהיר את המתבגרים מפני חיקוי תרבות המערב אותם לפריקת עול ולהידרדרות מוסרית. הכותבת אינה מתעלמת גם מתופעת ההומוסקסואליות. נה את אנשי סדום: "באים אתם אל הגברים בתאווה מבלתי הנשים, אכן אנשים משחיתים דרכם להורים דרך להתמודד עם בן או בת "בארון" או ש"יצאו מהארון". היא מדגישה את חובת ומתבגרים בהם כדי שיוכלו לפנות אליהם – בן לאביו ובת לאימה – בכל שאלה הקשורה מעיקה עליהם. אמון זה מותנה בקיומו של קשר רגשי חיובי וחם בין ההורים וילדיהם, ולהורים ייהם או ביצירת קשר רגשי חיובי עמם היא ממליצה לפנות למומחים – רופא, אחות, פסיכולוג זטיל איסור מוחלט על הימצאות סרטי מין בבית, וכן להנתק מערוצי טלוויזיה המקרינים סרטים הכשר ליהסים אסורים על פי האסלאם, שכן סרטי מין גורמים לנוער ראייה מעוותת של הנושא האסורה על פי האסלאם.

נשים, עליון עומדת במיוחד על חשיבות יצירת קשר טוב בין האם והבת המתבגרת, ועל חובת ז מסריה לבת כפקודות צבא אלא בדרכי שכנוע והסבר, שכן פקודות יוצרות התנגדות ומרי מצד אהבה וחום מחוץ לבית. כחמישית מהמאמר מקדישה עליון לבעיית התקיפות המיניות בתוך זוקיעה את קשר השתיקה האופף תופעה זו בחברה האסלאמית. היא מקדישה מקום נרחב קיפה מינית על נפש המותקף והמותקפת בטווח הקצר ובטווח הארוך, כאנורקסיה, התמכרות ומשיאה עצות להורים, למורים ולמטפלים כיצד לאתר את הבעיה אצל ילדים וכיצד להתמודד זאמר ניתן להעיר שלוש הערות: א. מסגנונו ניכר שהוא לקוח מספרות מקצועית של עובדים קים האחרים, הכותבת אינה משלבת בו מובאות מהקראן ומהחדית', כנראה משום שגם בהם לתקיפות מיניות בתוך המשפחה; ג. הכותבת אינה ממליצה לקוראת לפנות למשטרה, כנראה ציונית" אינה נראית לה כדרך טיפול לגיטימית בבעיה פנימית של המשפחה בחברה האסלאמית.

מקדיש גיליון 2 של **אשראקה** מאמר על פני זוג עומדים (54-55), וגם בו – בין כל אמצעי למשטרה או לרשויות הפועלות מטעם המדינה.

ל חדירת המודרנה לחברה מסורתית היא מתח בין הורים, הקשורים יותר למסורת, ובין בני חשיבה והתנהגות המבוססים על ראייתם את המודרנה. הביטוי השגור של מתח זה הוא חוסר ההורים הנוגעות לשמירת מצוות. מצב זה הביא את התנועה האסלאמית להשיק בראשית שנת 1 בשם **אָבְנָאָ'נָא פִּי ח'טֵר** (פְּנִינֵנוּ בַסְכְּנָה) אשר במסגרתו יוצא הפרסום **אָבְנָא' וְאָבְנָא'** (אבות שאים הקשורים למסע ההסברה. כרזת הקיר של מסע ההסברה מציגה דמות נער שליבו נמצא זכדורים המופנים אליו נושאים את הנושאים העומדים במרכז מסע ההסברה: סמים (**מח'דראת**), הכשלה (**אסקאט**), פלאפון, תקשורת קלוקלת (**אעלאם פאסד**), בורות (**ג'הל**), סטייה מדרך

זנועת נשים ערבית לתמיכה בקורבנות תקיפה מינית". אגודה זו מוציאה כתב עת בשם **אלסיואר** ובו פרטים סטטיסטיים על הפניות ן סתיו 2002 (עמ' 16-17) מעלה שמרבית הפניות הן בעקבות מקרי תקיפה בתוך המשפחה שהתבצעו בבית הקורבן, והתוקף – לפי דוד, בעל גויס. קבוצת הגיל המותקפת ביותר היא 15-18, אונס הוא התלונה השכיחה ביותר, ואחריו: מעשים מגונים, הטרדה מינית, ני וכפית יחסי מין. נתונים אלו מבוססים על 137 פניות לאגודה בששת החדשים הראשונים של 2002. יש לציין שבמגזר הערבי עות תקיפה מינית, וכדי לקבל תמונה כוללת ומדויקת של המצב במגזר יש לשקלל את נתוני כל האגודות ולהצליבם גם עם נתוני תל תלונה למשטרה בשל הנורמה של סגירת הבעיות בתוך המשפחה.

(דלאל). השורה התחתונה בכרזה היא "חבר רע" (ג'ליס אלסוא'), והיא מבטאת את השפעתה יתית על המתבגר.

' **נאָנאַא'** (עמ' 14-15) מביא נתוני סקר שנערך בקרב תלמידי חטיבות ביניים, שממנו עולה אבותיהם בנוגע לבעיות אישיות, ואילו 27% פונים לאם. מכאן שעבור 70% מהבנים ההורים ניינים אישיים. אצל הבנות המצב חמור יותר, שכן 5% פונות לאב, 12% פונות לאם, ועבור ההורים אינם כתובת. דברי ההסבר המלווים את הנתונים מייחסים את מצב הנתק בין ההורים שיי החיים הכופים על ההורים עבודה רבת שעות שאינה מותירה להם זמן לקשר עם ילדיהם; את הנוער סביב תחנות הטלוויזיה בלווין, האינטרנט והטלפון הסלולרי, ומקומות הבילוי שמחוץ אשר הפעילות בהם מתרחשת בד"כ בשעות החשכה. לילא עליון, עורכת **אשראקה**, הקדישה יון 7 (פברואר 2002) לעניין זה, תחת הכותרת: "האתגרים הגדולים ביותר העומדים בפני הדור יהיה הדתית והמוסרית, תחנות הלווין, הסמים, ומעל לכל: העדר התפקיד החינוכי של המשפחה.

דרך הישר האסלאמית מציע **אָנאַא' נאָנאַא'** (גיליון 1 עמ' 36) רשימה של מטרות, אמצעים כל אב לבחור מהם את הנראה לו. המטרות הן: 1. הגברת האהבה וקשרי הגומלין בין בני הזיקה בין הבנים והאל מתוך אהבה, יראה ותקוה; 3. הגברת הקשר בין הבנים והקראן, על ידי שומו; 4. הכוונת חיי הבנים על פי החזית' על ידי לימודו בעל פה, הבנתו והתנהגות על פיו; 5. לפי הנביאים, **הצחאבה** (חברי הנביא), **התאבעין** (ממשיכי דרכם) והצדיקים, למען ילכו הבנים הבנה של ההלכה האסלאמית, כדי שיוכלו לישמה בעבודת האל וביחסיהם עם זולתם; 7. קשירת וחינת, מוסרית והתנהגותית; 8. הגברת מחויבות הבנים להתנהג על פי כללי המוסר וההתנהגות יצירת אהבת הקריאה ומתן הזדמנות לקרוא כל דבר מועיל;¹² 10. גידול הבנים על הרצון 1. חיזוק כושר התחרות שלהם; 12. הגנה על בנינו מסיייה והידרדרות מוסרית.

יתון לנקוט הם: לקחת את הילדים למסגד שלוש פעמים בשבוע;¹³ להתפלל בכל יום שהם ילכו וד פסוקי קראן בעל פה באמצעות משחק וסיפורי הקראן פעם בשבוע; לצטט באזניהם מובאות מוסר השכל פעם בשבועיים; לספר לילדים על דרכי התנהגות הנביא מחמד, הנביאים האחרים, פעם בשבוע; ללכת עם הילדים אחת בכל חודש לבקר קרובים וחולים, לספריות ולחנויות בשבוע סיפורים עם מוסר השכל; לרכוש לילדים משחקים חינוכיים ולשחק עמם משחק אחד כל להעסיק את עצמם בחומרים המצויים בסביבתם; לעודד אותם להקים לעצמם ספריה פרטית על ילדים ועיתונים מתאימים עבורם; לקחת את המשפחה לטיולים פעמיים בשנה; לקיים פעילות יים בשבוע; לקרוא עם הילדים פעם בשבוע עיתונות המתאימה לגילם; להיות בקשר עם המורים בכל יום לשתף את הילדים בעבודות הבית, לסייע לילד לסדר את מרחב המחיה שלו ולפקח על פה בהם; לבדוק פעמיים בחודש מיהם חברי הילד; לערוך מפגשים משפחתיים שבועיים לשם כי פתרון וכדי לבדוק מהם הדברים החיוביים והשליליים במשפחה. העיתון ממליץ להורים צ לקריאת פרסום מקצועי העוסק בנושאי הורות וגידול ילדים.¹⁴

עצים הללו איננה אסלאמית דווקא, וחלקים רבים בה יכולים להעשיר ולשפר את יחסי הורים ה. שיפור כזה בהחלט יכול להשפיע לטובה על האופן שבו רואה המתבגר את הוריו ועל הדרך ז וסגנון התנהגותם, ואת זה בדיוק שואפת התנועה האסלאמית להשיג במסע ההסברה.

ז להרחיק את הנוער מהטלוויזיה ומהאינטרנט.

עובדה שבמשך שבוע מתקיימות שלושים וחמש תפילות חובה.

מרכזי בגיליון 12 של **אשראקה** (עמ' 43-31) לנושא זה בכותרת "גיל ההתבגרות ומשבר הקשר בין בנות ואמהות". 13. עמודי המאמר עיה כשמדובר בבנות והן את מגוון הרעיונות המועלים לצורך הטיפול בה.

יהם בחברה האמריקנית עלתה בשנים האחרונות המודעות לנושא quality time, במשמע פרק זמן איכותי שמקדיש הורה לילדיו מידי ר: שיסיח את דעתו מהם.

ות

תי, שבו קיים טאבו על יחסי מין בין בני נוער, יש נטייה גדולה יותר לצריכת שירותי פרוצות ן לגיטימית את העובדה שמבוגרים ומתבגרים מקיימים יחסים מוגנים באמצעי מניעת הריון :חברה מסורתית ממעטים להתמודד עם הנושא, בשל המבוכה שהוא מעורר, ולכן אין גם הכנה ית חינוך מיני מסודר בבתי הספר. כתוצאה מכך נמוכה מודעותם לחובה להגן על עצמם בעת

; על סדר היום בספטמבר 2002, בעקבות פרסום נתונים ע"י בית חולים "העמק" בעפולה, אשר ך הלוקים בעגבת באזור הצפון בשיעור 240%, מ-81 חולים בשנת 2001 ל-192 בשנת 2002. אלו,¹⁶ אומר: "... סיבת כל זאת היא קיום יחסי מין לא חוקיים ובדרך לא ראויה. לכן יש להזהיר ובמיוחד עם התרבות הנערות הרוסיות באזור. חובה על הנוער לשים לב לסכנה שבמחלה זו אוי לציין שהעיתון **צות אלהק** היה היחיד אשר עסק בסכנת התרבות הנערות הרוסיות באזור ; שבו הן מוכרות את גופן הטמא לנערים ערבים על אם הדרך ובמקומות אפלים בנצרת, בריינה, "ז

זחבר המדינות הקדיש שיח' ראא'ד צלאח, ראש הפלג הצפוני, שני מאמרים שבועיים **בצות** באוגוסט 2002 תחת הכותרת "מַגַּפַּת הסוטים". מאמרו השבועי מוקדש בדרך כלל לעניינים ומרים לנושאי האיידס והפרוצות העידה על החומרה שייחס להם מנהיג התנועה. במאמר השני פרסום המאמר הראשון נודע לו שבכפר אחד יש עשרים ושישה חולי איידס, שהדביקו במחלה קבוצה של בני נוער וכמה מבוגרים נשואים שנפגשים באופן קבוע עם **בנאת אלליל אלרוסיאת**, ' הגיעו למחנה קיץ של נוער ערבי ושחו עם בני הנוער בבריכת המחנה. לאחר תיאור זה קובע בר היא שאנחנו בסכנה, בתינו בסכנה, ילדינו בסכנה וחברתנו בסכנה!! מלחמת חורמה הוכרזה צנו, ההקדשים (**אוקאף**) שלנו, בתינו ושאר זכויותינו!! האם מישוהו שם אל לב? או שיש על נו מכסים ובאוזנינו אטמים ששיתקו את חוש השמיעה שלנו!! ... עוד יש אפשרות לשמר את ןך, האדמה והמקומות הקדושים, לפני שיאבד הכל על מזבח התאוה אל בנות הליל הרוסיות!!" ' ראא'ד פסוקי קראן, קטעי חדית' ופסקי הלכה המגנים את הפריצות, הסמים והאלכוהול, ובסיום במצב הזה שבו אנחנו נמצאים ראוי שלא נוסף עוד צרות!! האם לא די שארצנו מוחרמת, בתינו מוחרמים ועמנו נשחט במצור!! האם אין די בכך ועלינו להוסיף על עצמנו את צרות הזנות - שירושלים הקדושה בסכנה, ואלאקצא המבורך בסכנה!! האם אחרי כל זאת ראוי שנכניס שאריות מנשקם של הטטרים, הלא הם הסמים, או בלונדיניות מגויסות, נערות ליל רוסיות?!" 'א'ד – שבה הוא כולל את כל הצרות – משקפת היטב את האופן הכולל שבו הוא רואה את ם ולמסורתם. במקום אחר¹⁷ מתריע השיח' על סכנה נוספת הכרוכה בפרוצות: "קיימות 'רשתות ' כולם מכירים אותן, הגורות את הבנים למצבים לא מוסריים, מצלמות אותם ומאיימות עליהם תפקיד של סוכן של 'כוחות השחור' האורבים לנו!!" 'כוחות השחור' בלשונו של שיח' ראא'ד ן המשטרה.

ע: ערוצים, אשר על פי ראיית העולם של התנועה האסלאמית כל תכליתם היא הפצת תרבות 'אמיות. ערוצי הטלוויזיה בלווין, ערוצי התקשורת הממלכתית – השבויה בידי אינטרסנטים – העיתונות המלאה במסרים, כל אלה נועדו לקדם אינטרסים של סוכני תרבות המערב, תוך זקיימות בכל מקום.

יוצא נגדה במיוחד היא עיתונות הנשים. בארץ מתפרסמים שני ירחוני נשים בערבית – **לִלְפ** ידי אנשי עסקים, אשר תכניהם והתצלומים המופיעים בהם מזכירים מאד ירחוני נשים מודרניים

יות. שני ירחוני הנשים הללו עוסקים במגוון נושאים כגון אופנה, מזון, איפור, קריירה, אומנות, אהבה ומין, והעורכות אינן מהססות לכלול בהם תצלומי נשים לבושות בלבוש מינימלי. ים בנושאים אישיים, זוגיים וגופניים רגישים הנוגעים לנשים נשואות ולנערות מתבגרות, חזות ואמיתיות. מאמרים המופיעים בירחונים אלו קוראים בגלוי לציבור הקוראות לצאת נגד יותן האישי והמקצועית ולעמוד על זכויותיהן במעגלים השונים – במשפחה, בחברה ובמסגרות. המערכת של **לילפ** בינואר 2002 כותבת העורכת, וידה משעור: "עברנו שנה שלמה במילניום לא השתנה במה שנוגע לשוויון האישה ובהשגתה את זכויותיה המינימליות ... מכאיב יותר לנו איך לטפל בנושא ולהעלותו כפי שרוצים זאת הגברים, כבדרך אגב, ללא הדגשה, בלי כוונה, צמנו. סתם פטפט. במצב כזה של העדר שכנוע עצמי, לא יקרה שום דבר אמיתי. הננו שבות לפי פעמים במשך עשרות שנים: אם הנשים לא תתפוסנה את רסן העניינים ביוזמה, במעקב. אכן, זכויות תהיינה לנו רק אם ניקח אותן בעצמנו, שכן הן לא תינתנה לנו. מדוע, בעצם, לנו שוויון רק במידה שנראתה להם, שמשרתת את האינטרסים שלהם, שמביאה שביעות רצון שו לנו, לקלקנו, לצאת לעבודה מחוץ לבית, בתנאי עבודות, מבלי שהרשו לנו להקל מהאחריות. אנחנו הקלנו עליהם וסייענו להם מבלי שהם יקלו עלינו וסייעו לנו, וזאת בלשון המעטה... אחת מאיתנו מאבק יומיומי, אישי ופרטי... שירשום לפניו כל גבר, בעל, אב, אח, שעליו לכבד טימיות שלנו... אט אט, ללא ספק, יתרחש השינוי. אין מנוס מכך שנהפוך את העקשנות שלנו

ים מסוג זה בבתיהן,¹⁸ הזעיקה את הקנאים לאסלאם ולמסורת. מצב זה הביא אותם להוציא, החל זים **אשראקה**, בעריכת לילא על'ליון. עיתון זה נועד להביא לאישה המסורתית את המעניין אותה וודת מבט אסלאמי. העיתון מודפס על נייר כרומו איכותי וצבעוני, וניכר שמושקעת מחשבה ל הקוראות. מעבר להטפה לשוב אל דרכי ההתנהגות הצנועה, המסורתית, זן העיתון בנושאים אותם נושאים המשמשים לזרים ולמוסלמים שאימצו תפיסות "מזרחניות" כתירוץ לתקוף את זה: בנושא רצח על רקע חילול כבוד המשפחה, כותבת אמנה נאטור:¹⁹ "ההלכה אוסרת על מי יג האומה האסלאמית] לבצע את העונשים הכתובים בקראן (**ח'דוד**) ולכן הייתה חובה על האומה קים את מדינת האסלאם. אך בהעדר מדינת האסלאם לאף אחד אין זכות למנות את עצמו לשם מזכריה משתמע שרצח בנות אסור כיום על פי האסלאם, וכך, תוך שימוש בכלי הלכתי אסלאמי, ה שבה היא חיה לחדול ממנהג רצח הבנות המביאות בהתנהגותן קלון על משפחותיהן.²⁰

גר את הנאמנות לאסלאם הוא זכויות האישה באסלאם, שכן רבים – זרים ומוסלמים – רואים זית ובנורמות ההתנהגות והלבוש אפליה נגד נשים. בגיליון מרץ 2002 מתייחס **אשראקה** ליום ה הבינלאומי, "בכתבה המרכזית מאת העורכת, שכותרתה: "החזרות היא זכות שהאסלאם העניק מסתתר בכשר" היא כותבת: "עם התגברות זרמי הגלובליזציה התרבותית והתכרבות המימון הזר ניסטיים עלו על פני השטח שינויים מוחשיים ומוסכנים המציפים את חוקי המשפחה בעולם לשנות את פסקי ההלכה ותכניות השואפות להכניע את המערכת החברתית שלנו להתפתחויות ר אדום, מצלצל בפעמון האזהרה, ומחייב להתריע ולהזהיר מפני הסכנה שבקריאות ההרסניות את הבסיס והעמודים של המשפחה המוסלמית, ואשר עבורן האישה היא הטרף העיקרי."

יה של העורכת, מסר לכותב שורות אלו שרק בעיר אום אלפחם – מעוז התנועה האסלאמית – נמכרים כל חודש 800 עותקים של ייך כמה נשים, אחיותיהן, בנותיהן, ואף בעליהן ובניהן, נחשפים במידה זו או אחרת לעיתון זה, לתכניו ולמסריו. למספר זה יש להוסיף זני הנשים בעברית, **לאישה ואת**, שגם הם נמכרים במגזר הערבי.

אסלאמית) לקידום מטרות פמיניסטיות נפוץ כיום בקרב כותבות מוסלמיות השואפות לקדם את מעמד האישה תוך שימור המסגרות, או, לדוגמה, ליאת קוואם, נשים כותבות היסטוריה: פמיניזם ושינוי חברתי במרוקו, מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה,

Mordechai Kedar, "Islam and 'Female Circumcision': The Dispute over FGM in the Egyptian Press, Septemb Vol. 21, No. 2, 2002. pp. 403-418 .

(פתאוא) בנושאים שונים, לרבות תחום היחסים שבינו ובינה. דוגמה לעיסוק בזכויות האישה (2001) במדור "פתאוא אשראקה" בעריכת אימאן אחמד כנג'ו. שואלת אישה: "התלוננתי על וותו בכך שהוא אנס אותי. מהי ההלכה בעניין זה?" התשובה: "אחות נכבדה, עלייך להציב מול עי שחיי אישות הם זכות של בעלך המוטלת עלייך כפי שהם זכותך. לכן אסור לך למנוע את זכן אבו הריירה אמר בשם הנביא: 'אם איש קורא לאשתו למיטתו והיא מסרבת לבוא מקללים מתעוררת בבוקר' ... 2. המוסלמי לא רואה בחיי אישות רק תאוה אלא הם עבודת האל ית לרצונותיו ולצרכיו של בעלך את מְרָצָה את האל ואת בעלך ויש לך שכר וגמול על כך ... 3. אמר האל יתעלה 'הן כסות לכם ואתם כסות להן',²¹ לכן כסי את בעלך מעיני השטן ואל תסייעי לך שבעלך ישים את תאוותו בדבר מותר מאשר ישימה בדבר אסור, חס וחלילה. 4. אנו מפנים זיות שאונס אישה על ידי בעלה הוא עניין שלילי (אמר מְסַתְבַּעַד) בעיני מי שמבין את דת האל, סלאם אינם רק עבור אחד מבני הזוג אלא הם שיתוף ושילוב של שני צדדים." אין בתשובה זפנייה למשטרה, או לעובדה שהחוק הישראלי אוסר על בעל לאנוס את אשתו, ויותר מכך: אישה על שלא קיימה את חובתה לבעלה וכך גרמה לו לאנוס אותה בשל סירובה להיענות ר המשתמע שאשראקה מעביר בפסק הלכה זה לקוראות הנשואות הוא שאונס רעייה אינו יותר מְסַתְבַּעַד, מילולית: עניין שיש להתרחק ממנו), ולכן גם אינו מצדיק פנייה למשטרה. המסר הוא שכאשר היא תינשא יהיה עליה להיענות לרצונותיו ולצרכיו המיניים של בעלה, אלא זנות דברים אלו לצעירות באופן מפורש הוא עושה שימוש בפסק הלכה לאישה נשואה. עם זאת, עים גם מאמרים שיש בהם יותר הדגשה על זכויות האישה.

ית מופיעים מאמרים רבים נגד טלפון סולרי,²² שבהם מופנה חלק ניכר מן הביקורת כלפי ני נוער. ההתנגדות נובעת מסיבות רבות: הטלפון מצלצל במסגד בשעת התפילה ומפריע לכוונת נמשים בו ללא בקרה וללא סיבה וגורמים להורים הוצאות כספיות מיותרות; החזקת הטלפון ה מערבית; הוא משמש למשחקים בשעת השיעור; הבנים מטרידים בו את הבנות שגם להן יש ה הרעה ביותר שבטלפון הסולרי בידי הנוער היא יכולתם ליצור קשרים בין בנים ובנות מבלי ילים לשמוע ולפקח על הבן או הבת הממתיקים סוד עם בת או בן שיחם. הטכנולוגיה המערבית ז עד שתוכח חפותה, "מאפשרת בכך לכל נער ונערה לחרוג מכללי הצניעות המסורתית אל קשר בין בן ובת, ובוודאי כשקשר זה הוא קשר חשאי. גיליון 2 של 'אבאא' ואבנאא' הקדיש ; אחד מאת שיח' כמאל ח'טיב, סגן ראש הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית. במאמר הוא זנה, החידוש והמודל החדש הממחיש מצב של הפרעה התנהגותית וערכית אצל האבות ואצל ל התקרבות בין שביעות רצון מכך שהבן הפך לנער, לגבר, אשר הסימן של גבריותו הוא שהוא הפחד והחשש שהטלפון הזה הוא הסכין אשר באמצעותו אנו שוחטים את הבן הזה או לפחות ב שיש בר דעת שאינו מודע לגודל ולעוצמה של אובדן רסן ההתנהגות והמוסר המציף את דור ם אלו, וייתכן שהטלפון הסולרי הוא האמצעי הבטוח והמהיר ביותר להידרדרות אל מצב אובדן זותרת "כיצד תגן על בניך ובנותיך מהטרדות טלפוניות וסולריות?" נכתב בידי שיח' מחמוד י בסכנה", ובו הוא מסביר את רצונם של בנים ובנות ליצור קשרים באמצעות הטלפון. לדעתו זבו גדלים בני הנוער, הבדידות והפנאי שאליהם נמשך אַבְּלִיס (השטן) המכניס לראשי הנוער רעים, רצון בני הנוער להוכיח את עצמם ועצמאותם, הלבוש החושפני של הבנות הנתפס אצל רטים ומחזות העוסקים באהבה המציפים את ערוצי הטלוויזיה.

וע מהנוער טלפונים סולריים נדונה מראש לכישלון, הן מכיוון שהמבוגרים – נשים כגברים – קיהם וענייני משפחותיהם, והן מכיוון שראשי התנועה האסלאמית בעצמם משתמשים בטלפונים ער מזדהה עם התנועה האסלאמית, יעדיה ומטרותיה, קשה מאד לשכנעו שדבר מה הוא שלילי, עתו עושים בו שימוש ללא הרף.

(אפריל 2002), עמ' 34-37, המדווח על כך שלכתשעה מכל עשרה ילדים בבית הספר יש טלפון סולרי.

ומת הלב אל בעיית הבנות המוסלמיות הלומדות באוניברסיטאות הישראליות. תחת הכותרת "מתריעה אחלאם קאסם סלאמה על המציאות העגומה שאליה נקלעת נערה מוסלמית צנועה, בית ספרה חינוך מסורתי הגון, כאשר היא מתקבלת לאוניברסיטה כדי ללמוד בה מקצוע. נערה רת – אל סביבה חברתית ותרבותית אחרת, מתירנית, פתוחה, שהמחיצות בין בנינים ובנות בה נ. הנערה נפגשת בכיתת הלימוד עם בנינים, שלא כולם מוסלמים, מכינה אתם שיעורים במגורים זיכה עד אור הבוקר במסיבות סטודנטים רוויות אלכוהול, פריצות וסמים, בהאמינה שזו קידמה יחסית בדרך כלל בשנת הלימודים הראשונה, כשהנערה מגיעה לסביבה יהודית-חילונית חדשה, יבטית, כשהנערה בודדה ומנותקת מסביבתה הטבעית, רחוקה מעיני המשפחה והחמולה, ואף שות וממה להימנע. החמור הוא שקיימות בקמפוס בנות ערביות שאימצו את אורח החיים לטות' את הנערה הצעירה, שאך זה הגיעה מהכפר, וגוררות אותה אל תוך הקלחת הלא מוסרית

מהבנות המוסלמיות לימוד באוניברסיטה, שכן היא מכירה את המציאות שבה יותר ויותר בנות נ; – רואות בלימודים האקדמיים אמצעי לקידום מעמדן המקצועי, הכלכלי והחברתי. במקום זאת לבסס את התודעה האסלאמית בקרב הנערות הצעירות כאשר הן עדיין בבית, כדי שתגענה אישיות מוצקה ואמונה מבוססת, כדי שלא תסרנה מעליהן את החג'אב גם באוניברסיטה וכדי החיים הנהוג בה. הכותבת קוראת לחבק את הסטודנטיות המוסלמיות שנפללו במלכות, לקרב ומסורת, כדי שכשרונותיהן יושקעו בקידום החברה שממנה באו ואליה ראוי שתחזורנה. אסור די שהן לא תהיינה דוגמה שלילית עבור בנות מוסלמיות צעירות יותר שתגענה לאקדמיה בשנים

עומדים במוקד מבצע "בנינו בסכנה", והם מוצגים ככדור הראשון המופנה אל לב הנער המוסלמי ינו בסכנה". עם זאת, פרסומי התנועה אינם מתמקדים בבעיה זו, כנראה מפני שהמודעות אליה לטיפול הרשויות ובעיקר המשטרה. עישון סיגריות, לעומת זאת, זכה להתייחסות, שכן ראשי הגותם האישית מהווה דוגמה לציבור, והם נושאים עקב כך באחריות גם לבריאותם של אנשי ההולכת וגוברת לנזקי העישון לבריאותו ולמונו של המעשן יצא שיח' האשם עבד אלהמן, ועה האסלאמית, במודעה בעמוד הראשון של עיתון הפלג צות אלהק ואלהריה ב-2 באוגוסט זה לנטישת העישון:"

ם המעשנים מצדיקים את המשך התמכרותם לעישון בכך ששיח' האשם עבד אלהמן הוא אחד מודיע ברבים במפורש שאני – כציות לאללה יתעלה – נטשתי את הרגל העישון באופן סופי ולא . אין לי כל עניין עם מי שרוצה להמשיך בהרגל העישון ולתרץ זאת בכך שאני מעשן. אני קורא מתפלל לאל שיסייע להם וידריך את מי שמדברים ופועלים בדרך הישר."

ישון נובעת כנראה מההנחה שנער המעשן סיגריות, סיכוייו לעבור לסמים רבים יותר מסיכויי בק בעישון סמים חייב להתחיל בסיגריות. לבד מזאת, צריכת הסיגריות מטילה עול כספי על התמכרות הנתפסת כסוג של עבודיה (השתעבות) שלילית, וכשמדובר בבני נוער היא נתפסת ; עצמית.

ום

תנועה מאמצים רבים כדי להציג תמונה חיובית של האסלאם, מצוותיו, מנהגיו ומסורותיו. הצגת זאת ואם רק נוציא מקרבנו את תרבות המערב תיפתרנה כל בעיותינו" פוטרת לכאורה את דְּבָרֵי זֶה וְלֹא תִּתֵּן אֶת הַתְּאֵמָה הָאִסְלָאמִית לַחַיִּים הַמּוֹדֵרְנִיִּים וְהַצּוֹרֵךְ לַהֲכַנִּים שִׁינוּיִים וְעִדְכוּנִים לַמְעַרְכָּת הַמְסֻרִים וְלַמְנַהֲגִים שְׁבָה. הַמּוֹדֵרְנִיזְצִיָּה מוֹפִיעָה בְּדֶרֶךְ כָּלֵל רַק בְּאִמְצָעִים וּבְשִׁטּוֹת, אֲךָ לֹא בְּכָל הַנוֹגַע

אסלאמיים²⁴

ה על הקמת חוגי לימוד המקורות האסלאמיים, אשר פעלו במסגרת **חלקאת דאר אלקראן** (המכובד"), אשר מטרתו הן (1) חיזוק את הקשר של "האח" (כינוי למצטרף לתנועה) עם זות האסלאמית בקרב "האח" ולחזקו באמונה כדי שידע להפיץ את האסלאם גם לזולתו, (3) בין חברי החוג כדי שיעניקו תמיכה זה בזה, (4) חיזוק רוח הפעולה הקבוצתית בין חברי החוג. זברים, בגיל דומה ובעלי השכלה דומה. החוג נפגש פעם בשבוע בשעות הערב, במסגד, במועדון גש כשעתיים. לכל חוג יש מפקח ועליו להכניס תכנים חברתיים לחוג: טיולים, מסיבות, צום זוג ושבירתו בסעודה משותפת, תפילת **קיאם אלליל** (מעין "תיקון הצות") לחברי החוג אחת הקראן והחדית' בעל-פה. על כל אחד מחברי החוג להביא למסגד מידי ששה חודשים חבר נוסף לות באופן קבוע. ככלל, חוגי הלימוד נפרדים לגברים ולנשים, וכן למבוגרים ולבני נוער.

לו התגבשה במהלך שנות השמונים וקבעה את הספרים שאותם יש ללמוד ואת הפרקים מתוכם . הספרים שנקבעו לשנת הלימוד הראשונה הם הקוראן: **סורת אלנבא**; החדית': **נזהת אלמתקין**, רה (הביוגרפיה של הנביא): **פקה אלסירה** של ד"ר מחמד סעיד רמזאן אלבוטי; **פקה (הלכה)**: ק. בשנה השניה נוסף חומר **עקידה** (אמונה): **אלאימאן** ("האמונה") מאת מחמד יאסין. בשנה 3 **פְּכָר אִסְלָאמִי** (מחשבת האסלאם) בספרו של אלהֲדִיבִי **דְּעֵאת לא קְדֵאת** ("מפיצי אסלאם ולא ז בספר **ת'לה מן אלולין** ("קבוצה של ראשונים") מאת מחמד אבו פארס; **תזפיה** ("זיכור **נהאג' אלקאצדין** ("קיצור ארחות ישרי הדרך"), וכן **פקה דעוה** ("אורח הפצת האסלאם") **ני אנתמאא'י ללאסלאם** ("מה משמעות השתייכותי לאסלאם") מאת פתחי יפן. בשנה הרביעית למד ספרו של סיד קטב **מפאהים ינבע'י אן תצחה** ("מושגים שיש לתקנם"); בנושא אישים **ה אלחרכיה** ("האנציקלופדיה של התנועה") מאת פתחי יפן, ובנושא אורח הפצת האסלאם **ולא אללה** ("כללי הקריאה אל האל") מאת המאם סעיד, וכן **משפלות אלדעוה ואלדאעיה** זפיץ האסלאם") מאת פתחי יפן. בשנה החמישית נוסף נושא **עלום אלקראן** ("מדעי הקראן") **עלום אלקראן** ("מחקרים במדעי הקראן") מאת מנאע אלקטאן, ובנושא זיכור הנפש נלמד הספר **אנפס** ("תמצית זיכור הנפש") מאת סעיד חוא. לא ניכנס כאן לתכני הספרים הנלמדים, ונסתפק זברים – אלהֲדִיבִי, פתחי יפן, סיד קטב, סעיד חוא – מזהים עם תנועת "האחים המוסלמים",

לנוער את ידיעת המקורות האסלאמיים, פועלת אגודת **הַאָא' לעידוד לימוד הקראן בעל-פה** פרסים ואירועים לכבוד המצטיינים.

התנועה מחברי החוגים לבקר חולים, לקחת חלק בהלוויות ובאזכרות, לארגן פעילות ספורט לאקצא פעם בחודשיים לפחות. ניכר בתקנון שמגמת מנסחיו הייתה להעניק לכל חבר בתנועה צת תמיכה", שתקל עליו את המעבר מחיי חולין לחיים דתיים מלאים. מסגרת זו חשובה במיוחד לתנועה ולחוגיה הם "חוזרים בתשובה" המגלים את האסלאם בגיל ההתבגרות ואף אחריו, ה כבודדים, לעתים קרובות בניגוד לרוח המודרנית או "הישראלית" השוררת במשפחותיהם. צב זה היא שיח' ראאד צלאח, ראש הפלג הצפוני: אביו שרת כשוטר במשטרת ישראל ושניים שטרה "הציונית", למרות שלא מעטים במגזר הערבי רואים בשירות במשטרת ישראל בגידה

טא נגד האסלאם. אחיו הצעיר של שיח' ראאד היה צייר שחי חיי בוהמה בתל-אביב, ומתוך רבים לתנועה שאִהיהם עומד בראשה.²⁵ שילוב חוגי הלימוד בפעילות סיוע ובפרט ביקור חולים וגים במרכז של העשייה החברתית החיובית, הן כהגשמת אידיאל אסלאמי והן כדי להעניק

ולאמיות

במגזר הערבי המסיבות הראוותניות, בעיקר בנישואין, מסיבות שבהן מופיעות להקות זמר זקת כאלו אינה עולה בקנה אחד עם עמדת התנועה, הן מבחינת עצם הופעת נשים בשירה מול א צנוע - בראיית התנועה - שהן לובשות באירועים כאלה. גם הרפרטואר של להקות אלו אינו חנים המערביים שהוא כולל. בשל סיבות אלו אין אפשרות להביא להקה מעורבת לאירועים של זבריה. לכן ראתה התנועה האסלאמית צורך להקים להקות זמר המורכבות מגברים בלבד, יוח האסלאם, והמוסיקה שלהן משקפת את המורשת המוסיקלית המזרחית. הלהקות הבולטות הן הפועלת בכפר פנא²⁶ שמצפון לנצרת ואלנור ("האור") הפועלת באום אלפחם. להקות אלו ועה, דוגמת עצרות "אלאקצא בסכנה" המתקיימות באצטדיון אום אלפחם בספטמבר מידי שנה, עצרות הללו בשירה ובמערכונים המציגים את עמדות התנועה כלפי הסכנות המאיימות על קדשי נפש המוסלמי מצד תרבות המערב. במסגרת מבצע "בנינו בסכנה" הוציאה להקת **אלאעתצאם** זה, הכולל דקלומים ושירים בנושאים הנכללים במבצע. כדי להקל על העברת המסר, חלק זברת. כך, למשל, השיר **ח'איף עליכו** ("אני פוחד עליכם") שאחד הבתים בו הוא:

הם עקול מע'רקה מן ע'יר עלם	תא יהדמו דין אלהדא
זחו אלהראם וחרמו כל אלנעם	תא ידעו עמרפ סדא
זמע איאת אלה עלא ע'דר אלכפר	ח'אנו אלעהד טול אלמדא
זת'ו פסאד וחרבו כל אלרסל	תא יפסדו כל אלאמם

ז רוצים מוחות טובעים בלי ידע	כדי להרוס את דת האמת
ז התירו את האיסור ואסרו את כל הטוב	כדי להוריד את חיך לטמיון
מע את פסוקי האל על בוגדנות הכפירה	הם בגדו בברית כל הזמן
זיצו שחיתות ונלחמו בכל הנביאים	כדי להשחית את כל האומות

מי הם שעשו את כל המעשים הרעים הללו, אך הבגידה בברית והלחימה בניביאים מיוחסות כלל ליהודים. על אריזת זוג הקלטות והתקליטורים מופיע איור של נער העומד כמטרה וראשו צים מופנים אליו ועליהם כתוב: סמים, סרבנות, הידרדרות, סלולרי, תקשורת קלוקלת, בורות, ורות), ותחת כולם – השורה התחתונה – הכתובת "חברו של הרוע". איור זה מופיע גם בכרזות ות או לוחות מודעות. ראוי לציין שהקלטת והתקליטור השני מכיל שתי דרשות מפי שיח' כמאל המאיימות על ראשו וליבו של המוסלם, והצעקנות שבה נאמרות הדרשות הללו אמורה לתת זיפות.

תקליטורים וקלטות גם בנושאים אחרים: קבצי השירים **אפראח אלאעתצאם** ("שמחות י") ("הלילה היפה ביותר") מכילים שירים לשמחות, ובעיקר לחתונות. הקובץ **חסבי רבי** ("די לי

²⁵ צלאח במוסף הארץ, 30 במאי 2003.

²⁶ רבותיות ניכרות בשנים האחרונות, ויושב בו כיום שיח' כמאל ח'טיב, האידיאלוג וסגן ראש הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית. ר 2000 קדמה בשבועיים לפרוץ אירועי אוקטובר שבהם נהרגו 12 אזרחים ערבים באש המשטרה. וועדת השופט אור החוקרת את צלאח – ראש הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית וראש עיריית אום אלפחם בימי המאורעות – אוהרה עקב העובדה שהוועדה ראתה המאורעות. בשעת כתיבת שורות אלו טרם סיימה הוועדה את עבודתה, וטרם הוגשו מסקנותיה הסופיות.

י בעלי מסר של חזרה בתשובה ודבקות באל. הלהקה מפיקה גם תקליטורים וקלטות בנושאים י ציוני של התנועה כגון **עשאק אלאקצא** ("אוהבי אלאקצא"), **סראג' אלאקצא זית ודם** ("נר יטן וחדוד" ("מולדת וגבולות").²⁹ חשוב לציין שכלי הנגינה היחיד המלווה את הלהקה בשירתה ה הפורטיטנית הכללית של התנועה, הרואה בעין רעה את הנאות החיים בכלל והמוסיקה בפרט. האסלאמית שהתנועה מנסה להפיץ בקרב אנשיה ותומכיה, ועל רקע הקשיים הכלכליים בארץ יצא שיח' ראא'ד בקריאה לערוך מסיבות חתונה משותפות למספר זוגות כדי לחסוך בהוצאות. של אורח בחתונה תהיה סך 50 ש"ח בלבד. בהקשר זה ראוי לציין שבשנים האחרונות התגבשו ות נישואין: האחד מודרני, נוצץ, יקר, מתנהל באולם אירועים, מלווה בלהקה שיש בה גברים בו היא שילוב של מוסיקה מערבית וערבית חילונית, הקהל מעורב וגברים ונשים יושבים ואף **חפל אסלאמי**, מסורתי הרבה יותר ברוחו ובאופיו, המוסיקה המושמעת בו מבוססת על טקסטים ית בית ומשפחות הצדדים שותפות בהכנתם, וכדי למנוע מגע בין גברים ונשים מתנהלת המסיבה

רות דתיות הוא הנחלת תודעת החובה לקיים את המצוות המעשיות. בחברות אסלאמיות מתבטא יבת התפילה חמש פעמים ביום והקפדה על הצום לכל אורך הרמדאן. השכמה בבוקר קר אינה יעיסוקים לתפילה שלוש או ארבע פעמים במהלך יום של עסקים אינה נוחה גם למבוגרים. הצום אין דרך לפקח על מתבגר שיצום כל היום, בפרט כשרמדאן חל בקיץ והימים ארוכים וחמים, ינה נהירה תמיד לצום. כדי להתמודד עם הבעיות שבהסברת התפילה והצום נעטפו שתי מצוות ית שנועדו להגביר בקרב המוסלם את הרצון להקפיד על ביצוען המדוקדק.

נבאא' מוקדש לחיזוק קיום שתי מצוות אלה, ולכן תוזמן פרסומו לתחילת רמדאן 1423 (נובמבר וצאות סקר שערך "פרוייקט בדיקת מצב הדתיות בקרב הנוער" מבלי שיצוין גודל המדגם, גיל זסקר. הממצאים המופיעים הם:
 נ: 23.8%, מסורתי: 56%, לא דתי וחילוני: 19.2%.
 מיד על התפילה: 30.6%, לא מקפיד 28.8%, לא מתפלל 40.6%.
 וודש: 61.7%, לא צם בחלק מהימים 32.5%, לא צם בכלל 5.8%.

סום זה הוא העובדה שהתנועה האסלאמית מציגה בכתובים ולעיני כל את העובדה שכמעט ימים בארץ מגדירים את עצמם כלא דתיים וחילוניים, במשמע שהם רואים את עצמם משוחררים שמעוה הצגת הנתון היא הודאה מניה וביה של התנועה בהיתכנות מצב שבו ציבור של מוסלמים א מחויב במצוות שהן **ארפאן** ("עמודי היסוד") של האסלאם, והחברה המוסלמית מקבלת מצב רליזם אידיאולוגי האופייני למגזר הערבי בישראל.

שיעור הצמים כל החודש הוא יותר מכפול מאלו המגדירים עצמם דתי ודתי מאוד, ומכאן שרוב י לקי לתופעה זו הוא שחודש הצום נתפס אצל חלק ניכר מהמסורתיים לא כעניין דתי אלא כעניין זו עממית, שכן הצום מלווה באירועים משפחתיים כמו ארוחה משפחתית בערב, מתנות וביקורי ים שבקרב קבוצה זו יש לחזק את הבסיס הדתי לצום. מהסקר לא ברור אם התפילה שנסקרה בו ילה במהלך השנה. ההבדל קשור לעובדה ששיעור המשתתפים בתפילות במהלך הרמדאן גבוה יך כל השנה. בסקר אחר, נבדקו עמדות תלמידים ותלמידות כלפי התפילה, הלבוש, האיפור ית אלו לצפייה בטלוויזיה. נתונים לגבי עניינים אלו מופיעים גם הם בפרסום. הדרך להעלאת עומדת במרכזם של שני מאמרים בגיליון 2 של **אבאא' ואבנאא'**.

²⁹ח' כמאל חטיב בנאמו: "נר אלאקצא לא יכבה כי נר הדולק בדם לעולם לא יכבה".
 השירים "שהאב אלדין" על בן אחותו של צלאח אלדין, שממשלת ישראל מעבדת בניית מסגד על שמו בנצרת, "אכד'ובת אלהיכל" שבענת היהודים שבהר הבית היה אי פעם בית מקדש יהודי והשיר "אחמד יאסין", המפאר ומהלל את מנהיג החמאס.

נחדש את הרמקאן? מבכה שיח' ח'אלד מחמד חמדאן את מצבה העגום של האומה האסלאמית קפה הנוכחית עליה בעילה של לחימה בטרור. הוא חושש שהמחיר ייגבה מתנועות "ההתעוררות ה בקרב הציבור המוסלמי כארגוני טרור, במשמע שאנשים יתרחקו מתנועות ההתעוררות מכיוון עניק את ההצדקה לפעולת המערב נגד העמים האסלאמיים. הוא מנסה לכן ליצור "רמקאן חדש", ביכולתו לשנות את תחושת המוסלמים ותודעתם. יש ליצוק לתוך חודש הצום תודעה של זחילה וכפרת עוונות, יחד עם הבלטת הישגי המוסלמים וניצחונותיהם שהושגו בחודש זה לאורך ניצחונות של צבאות האסלאם שאירעו ברמקאן: בשנת 2 להיג'רה קרב בדר; בשנת 8 כיבוש זו המערב; בשנת 92 הפלישה לספרד; בשנת 658 קרב עין ג'אלות ועוד.³⁰ בצורה כזו יזוהה תפארת האסלאם, ורצון בני הנוער להזדהות עם תקופות אלו יביא אותם להכרה בחשיבות יח' ח'אלד. עם זאת, הוא אינו שוכח להדגיש להורים שהם הדוגמה הטובה ביותר, ואם הם יצומו בנייהם יעשו כך. במאמר אחר באותו גיליון, שכותרתו "כיצד תרגיל את בנך לתפילה", עמוד חיל בגיל 7 להרגיל את הילד ללכת למסגד ולהתפלל, שכן בגיל זה הוא עדיין מוכן לקבל את

ילד אלאקצא

את ראשי התנועה להכרה שקשה לתקן טעויות שנעשו בשנותיו הראשונות של המתבגר. לכן, אין דרך אלא להתחיל בחינוך הנוער מגיל צעיר. לשם כך הם מקימים ומפעילים גני ילדים בין בנים ובנות, ותכני הלימוד והפעילות בהם מנחילים את המסר האסלאמי. הבעיה היא שאין אשך – בתי ספר בכל הרמות – שימשיכו בהפרדת הבנים והבנות ושתכני הלימוד בהם יהיו די למלא את החלל לאורך שנות בית הספר, היסודי בשלב ראשון, השיקה התנועה באוגוסט אלאקצא, "השוואף לרכז פעילות כלל עולמית של ילדים סביב רעיון שחרור מסגד אלאקצא מיד זה ערכה התנועה עצרת המונים ברחבת אלאקצא, ובה הוצגו המסרים השגורים של התנועה, על כל 144 הדונמים שלו, מהכותל המערבי עד המזרחי ומהדרומי עד הצפוני, ממעמקי האדמה מוסלמים בלבד. לא היה בו בית מקדש יהודי, ולכן אין ולא תהיה ליהודים שום זכות בו.

ה התנועה האסלאמית מתמקד ברעיון אלאקצא ובונה עליו חלק גדול ממסריו ומפעילותו, שכן זוגדר, מוחשי, קרוב, שניתן לראותו, להיכנס לתוכו ולגעת בו – מהווה עבור התנועה בריקדה יף אליה. זהו קשר הנובע ממסורות אסלאמיות החל בקוראן, מרכז של מיתוס היסטורי הקשור נוסח "תפארת העבר שתביא את תפארת העתיד", אם רק ישובו המוסלמים בארץ ובעולם אל את רעת התרבויות הזרות שדבקה בהם. עמדת הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית כלפי בבסיסה מזו של הפלג הצפוני, אך המסר האנטי ישראלי בעניין זה חריף פחות מזה של הפלג הדרומי לעלות על בריקדות בעניין זה מול הממסד הישראלי נמוכה.

ה להיות המסד הארגוני והכספי שעליו נבנית הפעילות בכיוון זה. בדצמבר 2002 פנה מְרַפֵּז אל מנויי רשת התקשורת של התנועה בבקשה לאתר ילדים בעלי כשרונות בשטחי אומנות כגון יור, כדי להתחיל בפעילות במסגרת הקרן. התנועה מניחה שילדים שיצטרפו לפעילות זו יהיו נועה בגיל מתקדם, ולכן היא מפנה מאמצים כלפיהם. המימון לפעילות הזו – כמו המימון נועה – מגיע מתורמים בישראל ומחוצה לה.

ה ניצחונות את מלחמת יום כיפור, אוקטובר 1973, שגם היא הייתה ברמקאן של 1394, כנראה כדי לא לתת את הקרדיט על הניצחון ות האפס' אל-אסד, אשר נלחמו – כל אחד בארצו – בתנועות ההתעוררות האסלאמית.

ה בתי ספר אסלאמיים יכלה לעשות זאת, כפי שבמגזר הדתי והחרדי – בציבור היהודי – קיימות רשתות חינוך דתיות שונות. להעדר חיצוניות ופנימיות. החיצוניות נובעות מהתייחסות שלילית של הממסד הישראלי כלפי יוזמה להקמת רשת כזו, והפנימיות נובעות מאי חומות תרבותיות על ציר שסע דתי בין אנשים בני משפחה מורחבת אחת החיה בכפר אחד, בעלי מאפיינים חברתיים דומים ואתוס ומשכנה מגמות האטומיזציה של המשפחה המורחבת, האינדיבידואליזציה המקצועית והחברתית, דיפרנציאציה תרבותית, מעבר פרטים אידיאולוגיה חליפית לדת, ייתכן שהגורמים הדבקים יותר בדת ובמסורות ישאפו לשמר את מורשתם גם במחיר של הקמת חיץ דתי דר בין ישראל והציבור הפלסטיני בשטחי יהודה שומרון ונעה, ירוז ועמיק תהליכים אלו.

ז הראשונה המכוונת לילדים. בחדשי הקיץ מתקיימות קייטנות אסלאמיות בחלק מהכפרים, וכך בריכוז הנוער במהלך חדשי החופשה, במסגרות של פעילות חיובית תחת השגחה. בכל גיליון של **לחק ואלמית'אק** – כלול עמוד לילדים המכיל תשבצים, סיפורים, שירים וחידונים בנושאים ת חוגי לימוד קוראן בעל פה לילדים וראשיה מחלקים פרסים לתלמידים שקדנים באירועים ' לוקחים חלק פעיל בפעילות "עמותת אלאקצא לשימור המקומות הקדושים" השייכת לפלג לשיפוץ המקומות הקדושים" השייך לפלג הצפוני. במסגרת פעילות זו משתתפים בני הנוער וץ (והבנות מכינות אוכל ושתייה לבנים), המתבצעות במסגד אלאקצא, במסגדים אחרים ובבתי ביישובים שננטשו בשנת 1948,³² כדי להשיב להם את אופיים האסלאמי וכדי להשיב את בפועל אזי בלב, בתודעה, בשאיפה. כך נכרכים יחדיו המסר הדתי, האתוס הפלסטיני והפעילות הנוער שתכליתה לטעת בקרב הדור הבא את התודעה המשולבת האסלאמית-ערבית-פלסטינית.

שמניינו בתחילת 2003 מגיע למליון ושבעים וחמישה אלף נפש, נמצא מזה חמישים וחמש שנים הודית, הנתפסת אצל רבים מבניו כמפותחת, מתקדמת ומשוכללת, ולכן גם כמושא לחיקוי. הציבוריים, מערכות החוק והחינוך ואמצעי התקשורת במדינה הביאו את ההווה הישראלית אל והציבורי של ציבור המוסלמים. החיכוך עמה גרם לרבים מהם לאמץ חלק ממרכיבי ההווה ני הדור השני עובדים, עורכים קניות ומבלים בעיר היהודית, וחלק גדול מהנוער, בני הדור מתנהגים באורח דומה למדיי לזה של בני גילם היהודים: מבלים אלו ליד אלו בקניונים, לובשים ו מתוצרת אותם מותגים, רוקדים לצלילי אותן להקות רוק וראפ, משתמשים בטלפון סלולרי מים. אמצעי התקשורת, ובמיוחד הטלוויזיה הלוויינית הרב-ערוצית, נמצאים ברוב גדול של בתי המחשבים הביתיים והגישה לאינטרנט בו עולה ומתקרבת במהירות לזו שבמגזר היהודי. הלשון וסלמים מכילה כמות רבה של מונחים וביטויים עבריים ולועזיים. מאות (ואולי יותר) גברים עם נשים יהודיות, בדרך כלל עולות מחבר העמים, ולאחרונה אף החלו פרוצות לעבוד בריכוזי נצרת. במקביל, נסקרה בקרב בני נוער מוסלמים ירידה משמעותית בשמירת מצוות האסלאם נאן, ורבים מהם מגדירים עצמם כלא דתיים.

זואים את המציאות של הנוער המוסלמי ונפשם כלה. קיימת אצלם תחושה שהאסלאם בישראל נ הכוללת את כל שטחי החיים בכל הרמות – הפרטית, המשפחתית, הציבורית והלאומית. נ הישראלית-המערבית נוחלת הצלחות הן בשל היותה מעש מכונן ומתוכנן של הממסד הישראלי תרבותם המסורתית של המוסלמים ולהחליפה בתרבות המערב, והן משום שמתקפה זו מסתייעת נוך החברה הערבית והמוסלמית. אנשי התנועה שואפים לחזק את התודעה האסלאמית בקרב לל נגד השתלטות תרבות המערב שבראיתם היא מתירנית, חומרנית, חסרת מוסר ומגבלות ומאבק גם נגד הנצחת ההשתלטות הישראלית-היהודית על קודשי האסלאם ובראשם מסגד ייב הלאומי של הסכסוך היהודי פלסטיני. מסע ההסברה "בנינו בסכנה" מהווה מסגרת לפעילות נועה המכוונת לנוער, והוא משתלב עם פרסומים ופעולות המכוונים למבוגרים.

ות ההשתלבות של הציבור הערבי בהווה המודרנית של מדינת ישראל, כך תחזק תחושת לאסלאם ויתגברו הקולות שתוארו כאן. יחסי הגומלין בין החברה היהודית והציבור המוסלמי לות אלו יהיה הד בלבבות או שיישמעו כצעקה באפלה, כקול קורא במדבר. חלקים מהדרך שבה רים הנובעים מהחיכוך עם ההווה הישראלית הוארו קמעא במאמר זה. חשיבות הנושא וחומר צדיקים פרסום מיוחד שיעסוק בפן זה של התנועה האסלאמית. פרסום כזה יראה אור בקרוב.

זר באשראקה (גיליון 10, מאי 2002, עמ' 58) את הדרך שבה החרימה המדינה על פי החוק את אדמות הערבים החל משנת 1948.